

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.1.328/2022/13.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Metzing Márton, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. szeptember 7.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény
Terhelt: I. rendű, II. rendű
Elsőfok: Fővárosi Törvényszék, 19.B.1341/2016/200., ítélet, tárgyalás,
2020. december 15.
Másodfok: **Fővárosi Ítéltábla**, 3.Bf.95/2021/51., ítélet, nyilvános ülés,
2022. május 4.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: az I. rendű terhelt, a II. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt által, valamint a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fővárosi Törvényszék 19.B.1341/2016/200., illetve a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bf.95/2021/51. számú ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítványok előterjesztői, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. A Fővárosi Törvényszék a 2020. december 15-én meghozott 19.B.1341/2016/200. számú ítéletével

– I. rendű terheltet felbujtóként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és folytatólagosan, felbujtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 3 év 6 hónap, fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre, 4 év – mint a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja, illetve igazgatója, a gazdasági társaság vezető tisztségviselője, illetve felügyelő bizottságának tagja – foglalkozástól eltiltásra és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte, azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből az I. rendű terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.

– II. rendű terheltet felbujtóként, bünszervezetben elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és folytatólagosan, felbujtóként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 3 év, fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte, azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből a II. rendű terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.

[2] Az ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2022. május 4-én meghozott 3.Bf.95/2021/51. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta, és az I. rendű és a II. rendű terhén megállapított költségvetési csalás büntette minősítése köréből a bünszervezetben elkövetésre utalást mellőzte, ugyanakkor a halmazati büntetést velük mint bünszervezetben elkövetőkkel szemben tekintette kiszabottnak. Az I. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 3 évre enyhítette, és végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg, míg a II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 2 év 6 hónapra enyhítette, végrehajtási fokozatát ugyancsak börtönben megállapítva. Egyebekben a törvényszék ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

[3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint az egymással baráti viszonyban álló I. rendű terhelt és II. rendű terhelt – az I. rendű terhelt előzetes elhatározását követően – megállapodtak abban, hogy egy, az irányításuk alatt szervezeten működő, fiktív cégláncolatot hoznak létre, melynek célja, hogy a cég 1 (telephely 1) által végzett értékesítés után fizetendő általános forgalmi adót fiktív belföldi beszerzési számlákkal csökkentve jelentős árelőnyre tegyenek szert a versenytársakkal szemben. Az elkövetési módszer lényege szerint ország 1-be, majd ország 2-be nettó áron megvásárolt számítástechnikai termékeket valós gazdasági tevékenységet nem végző cégek közötti színlelt értékesítéssel hoznak Magyarországon kereskedelmi forgalomba oly módon, hogy a belföldi értékesítések után fizetendő általános forgalmi adót a számlázási láncolatban részt vevő cégek egyike sem fizeti meg az állami költségvetésnek.

[4] A terheltek a cégláncolaton keresztül a számítástechnikai eszközöket 2013. június és 2013. december közötti időszakban a cég 2-től szerezték be, melynek szállítója az ország 2-ben működő cég 3 volt. Ezt követően a beszerzés az I. rendű terhelt által 2013. október 31. napján megvásárolt és ténylegesen irányítása alatt álló külföldi cég 4 társaság közbeiktatásával folyt a cég 3-tól. A számítástechnikai eszközök az ország 5 (mint első magyarországi beszerző) – cég 6 – cég 7 közötti fiktív számlázást követően a cég 7 útján kerültek értékesítésre a megrendelőknek: a cég 8-nak, a cég 9-nek, a cég 10-nek, valamint a cég 11-nek. A termékek a valóságban, miután a cég 3 cégtől a cég 2-höz, illetve később az I. rendű terhelt által képviselt cég 4-hez (névváltoztatás folytán később cég 12) azokat leszállították, közvetlenül a megrendelőkhez kerültek leszállításra.

[5] A számítógép, periféria, szoftver nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező cég 1 bejegyzett ügyvezetője az alapítástól (2011. november 8.) tanú 1, az I. rendű terhelt testvére volt, azonban a cég tényleges irányítását az I. rendű terhelt végezte a II. rendű terhelt közreműködésével.

[6] 2013. év elején, miután tanú 1 a továbbiakban nem kívánt a cég bejegyzett, de tényleges tevékenységet nem folytató ügyvezetője lenni, az I. rendű terhelt megbízása alapján a II. rendű terhelt megkereste ismerősét, III. rendű terheltet, és rábírta arra, hogy legyen az ügyvezetője a cég 1-nek. A III. rendű terhelt a társaság képviselőjét elvállalta, 2013. január 23. napjától a cég ügyvezetője lett. A gazdasági társaság megvásárlásáért a III. rendű terhelt ténylegesen ellenértéket nem fizetett, a cégátruházással kapcsolatos valamennyi költséget I. rendű terhelt viselte. A cég könyvelését I. rendű terhelt utasításának megfelelően továbbra is tanú 2 végezte, akihez a könyvelendő iratokat III. rendű terhelt, valamint II. rendű terhelt vitte el.

[7] A cég 1 nevében I. rendű terhelt és a gazdasági társaságban alkalmazotként bejelentett II. rendű terhelt tartotta a kapcsolatot a társaság szállítóival és megrendelőivel, ők intézték a megrendeléseket, állították ki a számlákat. III. rendű terhelt az I. rendű terhelttől és a II. rendű terhelttől kapott konkrét utasításoknak megfelelően a közösségi eladótól az okiratok szerint az cég 5 – ténylegesen azonban a cég 1 – által megrendelt árut a cég 5 nevében eljárva, a gazdasági társaság céges bélyegzőjének felhasználásával átvette és leszállította azt a cég 1 vevői részére.

[8] Ezen túlmenően a III. rendű terhelt az I. rendű terhelt irányítása alatt álló II. rendű terhelttől kapott utasításoknak megfelelően a cég 1 nevében a bank 1-nél bankszámlát nyitott, és arról a II. rendű terhelt utasításai alapján vett fel készpénzt, melyet minden esetben átadott II. rendű terheltnak. A cég 1 bankszámláján a netbanki műveleteket nem a III. rendű terhelt végezte, hanem az I. rendű terhelt, valamint a II. rendű terhelt, akik részére az ehhez szükséges banki azonosítókat a III. rendű terhelt átadta.

[9] II. rendű terhelt – ugyancsak I. rendű terhelt megbízása alapján – 2013 májusában megkereste másik ismerősét a IV. rendű terheltet, és megbízta azzal, hogy keressen olyan személyt, aki elvállalná egy cég ügyvezetői tisztségét. IV. rendű terhelt felkérése alapján ismerőse, V. rendű terhelt nehéz anyagi helyzete miatt ezt elvállalta, miután ennek révén anyagi haszonra számított.

[10] II. rendű terhelt ezután – a cégalapításhoz szükséges költségek biztosítása mellett – megbízta IV. rendű terhelten keresztül V. rendű terheltet azzal, hogy alapítson olyan céget, amely rendelkezik közösségi adószámmal, egyúttal azt is meghatározta, hogy a társaság könyvelője tanú 2 legyen.

[11] V. rendű terhelt ezt követően 2013. május 24. napján megalapította a számítógép, periféria, szoftver nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező cég 5 (telephely 2), melynek egyúttal a bejegyzett ügyvezetője lett. II. rendű terhelt utasítására V. rendű terhelt előbb a bank 2-nél, majd a bank 1-nél forint és euró számlát nyitott, valamint elektronikus ügyintézéshez jogosultságot igényelt, majd a kapott banki azonosítókat átadta a IV. rendű terhelt részére. V. rendű terhelt 2013. június 6. napján a cég 5 részére euró és USD vállalkozói folyószámlát is nyitott egy külföldi pénzintézetnél (ország 2-ben).

[12] V. rendű terhelt feladata a továbbiakban az volt, hogy a IV. rendű terhelt által közvetített konkrét utasítások alapján a cég bankszámláira a fiktív számlák ellenértékeként a cég 6 bankszámlájáról forintban átutalt összegeket készpénzben felvegye, majd átváltsa valutára, és azt ország 2-ben befizesse a társaság külföldi pénzintézetnél vezetett bankszámlájára. A bankszámlára befizetett összegeket a cég 5 külföldi banknál vezetett bankszámlájáról a külföldi szállítók (cég 2, cég 12) részére IV. rendű terhelt utalta át. Az első

fiktív értékesítésről szóló számlát az cég 5 nevében a cég 6 részére V. rendű terhelt állította ki a IV. rendű terhelt által meghatározott tartalommal, majd a továbbiakban a számlázó programmal készített számlákat IV. rendű terhelt készítette el I. rendű terhelt utasításai alapján. V. rendű terhelt feladata volt még a könyvelő részére a keletkezett könyvelési iratok eljuttatása, mely alkalmakkor IV. rendű terhelt is elkíserte őt.

[13] Az elektronikus, híradás-technikai berendezés és alkatrészek nagykereskedelmi főtevékenységgel rendelkező cég 6 (telephely 3) 2013. május 30. napján alapította – az I. rendű terhelt és II. rendű terhelt utasítására eljáró – IV. rendű terhelt felkérésére VI. rendű terhelt, aki egyúttal a cég bejegyzett ügyvezetője lett. A cégalapításhoz szükséges pénzeszközöket ez esetben is I. rendű terhelt biztosította.

[14] VI. rendű terhelt az I. rendű terhelt és II. rendű terhelt által adott, IV. rendű terhelt által közvetített utasításoknak megfelelően előbb bank 2-nél, majd a bank 1-nél bankszámlát nyitott a fiktív számlák ellenértékeként a cég 1-től átutalt összegek fogadása és a cég 5 részére történő továbbutalása céljából. VI. rendű terhelt a cég 6 nevében IV. rendű terhelt által elkészített fiktív beszerzési és értékesítési számlákat aláírta, illetve a társaság bankszámlájáról készpénzt vett fel. A cég 6 bankszámlájáról a fiktív számlák ellenértékekénti átutalásokat – I. rendű terhelt és II. rendű terhelt utasításainak megfelelően – IV. rendű terhelt hajtotta végre a VI. rendű terhelt által rendelkezésre bocsátott netbanki azonosítók segítségével.

[15] A létrehozott fiktív cégláncolat szerepe az volt, hogy látszólag hiteles származást és magyarországi eredetet biztosítson az I. rendű terhelt és II. rendű terhelt irányításával az Európai Unióból nettó áron megvásárolt számítástechnikai termékek magyarországi értékesítése után fizetendő áfa csökkentése, illetve meg nem fizetése céljából.

[16] A megrendeléseket I. rendű terhelt adta le oly módon, hogy a fiktív cégláncban szereplő cégek bankszámláin átutalta vagy az utasításai szerint eljáró terhelt-társaival átutaltatta az áru vételárát a színleg első magyarországi beszerzőként megjelenő cég 5-nek, majd ezt követően adta le a megrendelést a cég 5 nevében.

[17] A beszerzett árukról I. rendű terhelt és II. rendű terhelt utasítása alapján IV. rendű terhelt a fiktív értékesítések során úgy állította ki a cég 6 nevében kibocsátott számlákat, hogy a cég 2, illetve a cég 12 által kiállított számlák nettó értékét beszorozta 1,5-tel, majd elosztotta 1,27-tel, ami a cég 6 által kiállított számlákon szereplő nettó vételár lett, majd ugyanezen összegek 0,99-dal történő szorzása eredményezte a cég 5 által kiállított számla nettó értékét.

[18] Ez a számítási mód azt eredményezte, hogy a cég 2, illetőleg a cég 12 által a cég 5 felé számlázott nettó értékesítési árhoz képest 18-19%-kal csökkentett nettó + áfa értékkel számlázott tovább a cég 5 a cég 6 felé, majd a cég 6 a tényleges beszerzési árhoz képest a fentiek szerint lecsökkentett nettó árra mintegy 1% árrést rátéve – áfával megnövelve – számlázott tovább a cég 1-nek, mely gazdasági társaság a vevői felé 0,8-3% közötti árrést érvényesített.

[19] I. rendű terhelt a fiktív számlákon szereplő ár kiszámításához és a cég 5, illetve a cég 6 nevében történő fiktív számlák kiállításához átadta a IV. rendű terhelt részére a valós beszerzési számlákat, vonatkozó egyéb iratokat, valamint egy laptopot bocsátott a rendelkezésére. IV. rendű terhelt a szükséges adatokat Excel táblázatokban rögzítette, a bankszámlakivonatok alapján azt is feltüntetve, hogy az egyes cégek vonatkozásában jelentkezik-e „tartozás”. A táblázatok alapján I. rendű terhelt teljes áttekintést kapott a valós gazdasági tevékenységet nem végző, terhelt-társain keresztül általa irányított cégek „papír szerinti” működéséről, és ezek révén tudta számszakilag azt biztosítani, hogy a számlázási láncolatban szereplő társaságoknak minimális, csak bevallási időszakonként 100.000 forintot meg nem haladó áfa-fizetési kötelezettsége keletkezzen.

[20] A cég 5 nevében a IV. rendű terhelt, a cég 1 nevében a III. rendű terhelt, majd később a II. rendű terhelt a kiállított számlákat az I. rendű terhelt utasításának megfelelően tanú 2 könyvelőnek adták át, aki azok alapján úgy készítette el a cég 5 és a cég 1 adóbevallásait, hogy a társaságoknak csak minimálisan keletkezzen általános forgalmi adó fizetési kötelezettsége. Amennyiben tanú 2 könyvelő azt észlelte, hogy a könyvelésre neki átadott számlák alapján az adott adóbevallási időszakban 100.000 forintot meghaladó áfa-fizetési kötelezettség jelentkezne, ezt I. rendű terhelt elvárása és utasítása alapján jelezte részére. I. rendű terhelt ebben az esetben gondoskodott arról, hogy a könyvelő által meghatározott összegben fiktív belföldi beszerzési számlák rendelkezésre álljanak. Tanú 2 könyvelő az adóbevallásokat ezt követően ezen fiktív költségszámlák alapján készítette el, azok áfa-tartalmát levonásba helyezve.

[21] Ennek megfelelően a cég 5 2013. II. negyedévi bevallásában 25.346.000 forint adóalap után 6.843.000 forint, 2013. III. negyedévi bevallásában 161.366.000 forint adóalap után 43.569.000 forint, 2013. IV. negyedévében pedig 253.873.000 forint adóalap után 68.546.000 forint áfa összeget helyeztek jogosulatlanul levonásba.

[22] Miután 2014 februárjától IV. rendű terhelt a bünszervezetben kifejtett tevékenységével fel kívánt hagyni, I. rendű terhelt és II. rendű terhelt felkérték a VII. rendű terheltet arra, hogy a IV. rendű terhelt feladatait átvéve havi 50.000 forint ellenében állítson ki a cég 6 és a cég 5 nevében fiktív számlákat, valamint, hogy a IV. rendű terhelt által korábban készítették szerint pénzügyi kimutatást vezessen. A felkérést a VII. rendű terhelt elfogadta, a bünszervezet működését segítő tevékenységet 2014. február közepétől megkezdte és folytatta egészen a 2014. április 9. napján történ gyanúsított kihallgatásáig. A két gazdasági társaságnak a kimenő és bejövő számlái szerinti nap forgalmát, valamint a pénztár aktuális napi összegét feltüntető kimutatást a VII. rendű terhelt mindennap megküldte az I. rendű terhelt részére.

[23] A 2014. évtől negyedéves bevallásra kötelezett cég 1 nevében 2014. I. negyedévére – 2014. április 20. napjáig esedékes – áfa-bevallás már nem került benyújtásra az adóhatósághoz tekintettel arra, hogy a terheltek tevékenységét a nyomozó hatóság által 2014. április 9. napján tartott házkutatások megszakították.

[24] A bünszervezetben a fentiek szerint részletezett tevékenységükkel az I. rendű terhelt irányító vezetőként, a számlázási láncolatban álló gazdasági társaságok fiktív számlakibocsátási tevékenységének koordinátoraként, a megrendelések, szállítások irányítójaként vett részt. A II. rendű terhelt az I. rendű terhelt megbízása és utasításai alapján a III. rendű terheltet rábírta az cég 1 képviselőjére, továbbá ugyancsak az I. rendű terhelt megbízása alapján rábírta a IV. rendű terheltet, hogy két cég alapításához megfelelő személyeket keressen és a cégalapításokat intézze. A II. rendű terhelt a továbbiakban az I. rendű terhelt utasításait közvetítette a III. rendű terhelt, a IV. rendű terhelt, esetenként közvetlenül az V. rendű terhelt és a VI. rendű terhelt felé. A IV. rendű terhelt rábírta V. rendű terheltet és VI. rendű terheltet a cégalapításra, I. rendű terhelt és II. rendű terhelt utasításait közvetítette feléjük, kiállította a cég 5 és a cég 6 fiktív számláit, valamint a számlázási láncolatban álló gazdasági társaságok bankszámlái között átutalásokat teljesített. Az V. rendű terhelt és a VI. rendű terhelt megalapította a cég 5-öt, illetőleg a cég 6-ot, bankszámlát nyitottak, arról készpénzt vettek fel, fiktív számlákat írtak alá. A III. rendű terhelt szállította le az árut a közösségi eladótól közvetlenül a tényleges belföldi vevőkhöz, egyúttal a cég 6 nevében kiállított fiktív számlákat befogadta, azokat a könyvelőnek átadta könyvelés és a fiktív számlák alapján valótlan tartamú adóbevallás elkészítése és benyújtása céljából.

[25] A III. rendű terhelt mint a havi általános forgalmi adó bevallásra kötelezett cég 1 ügyvezetője a hivatkozott fiktív számlák áfa-tartalmát az adóhatósághoz 2013. június 1. és december 31. közötti bevallási időszakra benyújtott havi áfa-bevallásaiban jogosulatlanul

levonásba helyezte, ezzel összesen 116.917.455 forint összegű vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek, mely bűncselekményre I. rendű terhelte és II. rendű terhelte bírta rá, és amelyhez a IV. rendű terhelte, az V. rendű terhelte és a VI. rendű terhelte a fentiekben részletezett magatartásával szándékosan segítséget nyújtott.

[26] A bűncselekmény elkövetésével az állami költségvetésnek áfa adónemben okozott vagyoni hátrány mint bűncselekmény elkövetéséből származó vagyoni hátrány a bűnszervezetet irányító I. rendű terhelthez és II. rendű terhelthez, valamint a ténylegesen általuk irányított gazdasági társaságokhoz került, abból részesedtek a terhelte-társaik is, a megmaradt összegen az I. rendű terhelte és a II. rendű terhelte ismeretlen arányban osztozott.

[27] II. 1. A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. rendű terhelte, valamint a II. rendű terhelte védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

[28] 1. Az I. rendű terhelte indítványa kétirányú volt.

[29] 1.1. Indítványában felidézte, hogy gyanúsított kihallgatását követően a nyomozó hatóság azt az ügyvéd 1-et rendelte ki a védelmére, aki a későbbiekben a rá „teljesen terhelő vallomást” tevő tanú 3 segítőjeként is részt vett az eljárásban, és megítélése szerint „minden információval ellátta” a tanút. Kifogásolhatónak tartotta, hogy a Fővárosi Ítéltábla az előbbiekhöz képest kizárólag a VI. rendű terhelte tekintetében helyezte hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét ügyvéd 1 tanú segítői megbízatása okán, noha a VI. rendű terhelteknél ügyvéd 1 védői eljárásából semmilyen hátrány nem származott.

[30] 1.2. A továbbiakban a bűnszervezeti elkövetést vitatva külön is tagadta, hogy bűnszervezet vezetője lett volna, visszautalva az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezésének indoklásában írtakra is.

[31] 1.3. A 2022. november 30-án kelt beadványában a felülvizsgálati indítványt kiegészítve tovább részletezte, hogy ügyvéd 1 eljárása folytán súlyos hátrány érte.

[32] Ugyancsak súlyos eljárási hibának tartotta, hogy a bíróság tanú 2 a második („vádalkura alapuló”) vallomását fogadta el a bíróság, sőt, az első vallomásának ismertetésére indítványa ellenére sem került sor. E vallomásra hivatkozva, és magát szűkszavú emberként jellemezve továbbra is tagadta, hogy bűnszervezet vezetője lett volna.

[33] 2. A II. rendű terhelte védője a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt felülvizsgálati ok megvalósulását állító indítványában ugyancsak a bűnszervezeti elkövetés megállapítását támadta.

[34] Előjáróban – utalva a másodfokú ítéletre – vizsgálandónak tartotta, hogy „a minősítésből kikerült bűnszervezeti megállapítás ilyen formában értékelhető-e kizárólag a büntetés kiszabási körülmények között”.

[35] A bűnszervezet fogalmára vonatkozó szabályozás és a 2019. július 10. napján hatályba lépett törvénymódosítás miniszteri indoklásában írtak áttekintését követően elemezte a másodfokú ítélet [207]-[228] bekezdésében a bűnszervezet törvényi ismérveinek fennállására vonatkozó indokolást.

[36] A külső konspiráció meglétét vitatva a költségvetési csalás elkövetéséhez elengedhetetlennek tartotta, hogy „több gazdasági társaság egymással valamiféle gazdasági kapcsolatot hozzon létre, amely azt a látszatot kelti, hogy ezek a társaságok önálló entitásként működnek közre, kereskednek egymással, vagy szolgáltatást végeznek egymás részére”. Ekként a többes elkövetést a cselekmény fogalmi elemeként vélte leírhatónak, nem pedig a konspiráció meglétét igazoló körülménynek. Rendkívül leegyszerűsítőnek látta a belső konspirációra vonatkozó ítéltáblai okfejtést, abból arra következtetve, hogy ilyen értelmezés mellett „minden olyan többes elkövetési alakzatú bűncselekmény esetén megállapítható a

belső konspiráció, amikor a résztvevők nem együtt, közösen minden egyes lépést kiterelve követnek el”.

[37] Ehhez képest a konspirációt összeesküvés-szerű, titokban szervezett és működtetett tevékenységként tartotta leírhatónak, amely fogalmi elemeket a konkrét esetben nem látta teljesülni.

[38] Megítélése szerint az elkövetői kör nem szerveződött hierarchikusan felépített bűnözői csoporttá sem.

[39] Indítványozta ezért a jogerős ítélet megváltoztatását, és a bünszervezeti elkövetés megállapításának mellőzésével a II. rendű terhelt terhére megállapított költségvetési csalás bűnszövetségben elkövettként történő minősítését, és enyhébb büntetés – végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés – kiszabását.

[40] 3. A Legfőbb Ügyészség a BF.1472/2022/2. számú átiratában az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak, míg a II. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta.

[41] 3.1. A Be. 650. § (2) bekezdésében és a 659. § (1) bekezdésében írt szabályok felhívásával törvényben kizártnak ítélte az I. rendű terheltnek a tényállás támadását jelentő hivatkozásait, továbbá a feltételes szabadságra bocsátását kizáró ítéleti rendelkezés kifogásolását, utalva arra is, hogy az utóbbi rendelkezés esetlegesen törvénysértő jellege a Be. 671. § 4. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretében reparálható.

[42] 3.2. Az I. rendű terhelt által felrótt feltétlen eljárási szabálysértéseket illetően a Legfőbb Ügyészség alaptalannak látta a felülvizsgálati indítványt.

[43] Az ügyiratok alapján megállapíthatónak vélte ugyanis, hogy ügyvéd 1 kizárólag a nyomozás során, 2014. április 17-étől 2014. június 25-ig látta el az I. rendű terhelt védelmét. Ezt követően ügyvéd 1 tanú 3 2015. június 29-én történt tanúkenti kihallgatásán vett részt segítőként, majd a nyomozó hatóság 2016. június 16-án rendelte ki őt a VI. rendű terhelt védelmére. A VI. rendű terhelt védőjeként a kizárásáról rendelkező határozat 2021. december 20-án véglegessé válásáig vett részt az eljárásban. A VI. rendű terheltet az I. rendű terhelttel érdekellentétben állónak értékelte.

[44] Rámutatott, hogy az I. rendű terhelt védelmét a tárgyalás folyamán már ügyvéd 2 látta el, ügyvéd 1 viszont helyettesként sem. Erre tekintettel álláspontja szerint fel sem vetődhet, hogy az alapügyben tartott tárgyaláson az I. rendű terhelt védelmében a törvény szerint kizárt védő vett volna részt.

[45] 3.3. A felülvizsgálati indítványoknak a bünszervezeti elkövetés megállapítását támadó érveivel összefüggésben előjáróban hivatkozott a BH 2021.217.II. számon közzétett eseti döntésre, amely szerint a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapítása esetén sincs helye a felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés nem haladja meg az adott törvényi tényálláshoz rendelt büntetési tételkeret felső határát, figyelemmel arra, hogy az így kiszabott büntetés nem törvénysértő. Mivel pedig a jelen esetben az I. rendű és a II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartama nem haladja meg a jogerős ítéletben alkalmazott, az elkövetéskor hatályos Btk. Különös Részében a Btk. 396. § (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetése rendelt büntetési tételkeret felső határát, a velük szemben kiszabott szabadságvesztés abban az esetben is törvényes, ha a bünszervezeti elkövetés felrovására tévesen került volna sor.

[46] Ezzel együtt a bünszervezeti elkövetés megállapítását mindkét terhelt tekintetében törvényesnek tartotta, utalva a másodfokú ítélet indokolásának [207]-[229] bekezdésében írtakra. Azt csupán annyiban tartotta kiegészítésre érdemesnek, hogy a Kúria a 2019. október

10. napján tartott tanácselnöki értekezletével összhangban foglalt állást a Bhar.III.579/2019/41., a Bfv.I.752/2020. és a Bfv.III.882/2020/5. számú határozatában is.

[47] Indokai alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartására tett indítvány mindkét terhelt tekintetében.

[48] 4. Az I. rendű terhelt a legfőbb ügyészi átiratra tett észrevételében rögzítette, hogy felülvizsgálati indítványa nem tanú 2 első vallomásának ismertetésére irányult, hanem arra, hogy a Kúria „ismerje el az eljárási hibát”.

[49] Megítélése szerint az a körülmény, hogy a másodfokú bíróság börtön fokozat szabadságvesztésre ítélte fegyház helyett, „azt jelenti, hogy a bíróság nem teljesen biztos a bünszervezeti elkövetésben”. Továbbra is kitartott mellette, hogy az elkövetés nem bünszervezetben történt, és ő maga nem bünszervezet vezetője. Indítványozta ezért, hogy a Kúria biztosítsa számára a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

[50] Újfent hangsúlyozta, hogy ügyvéd 1 „döntően befolyásolta az ügyet”, őt pedig „megfosztotta a védekezési jogától”.

[51] A kifejtettek okán továbbra is fenntartotta a felülvizsgálati indítványban írtakat.

[52] **III.** Az I. rendű terhelt és a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány alaptalan.

[53] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.

[54] Az indítvány nyomán a Kúria elsőként az I. rendű terhelt által felrótt, a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerint felülvizsgálati okot is megtestesítő eljárási szabálysértések megvalósulását tette vizsgálat tárgyává. A Be. 608. § (1) bekezdésében írt eljárási szabálysértés ugyanis szükségképpen a jogerős határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után. A jogerős határozat hatályon kívül helyezése a büntető anyagi jog szabályainak – az indítványban ugyancsak állított – megsértését érintő vizsgálódást okafogyottá teszi, hiszen a hatályon kívül helyezett, ezért nem létező határozatban írt tényállás büntető anyagi jogi következtetések levonásának alapjaként sem szolgálhat. Feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés hiányában válik lehetségessé a büntető anyagi jog szabályainak megsértésére alapított felülvizsgálati okok fennállásának megítélése.

[55] 2. Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg [Be. 649. § (2) bekezdés d) pont].

[56] 2.1. Az I. rendű terhelt a feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés megvalósulását arra alapította, hogy a nyomozás során kizárási okkal terhelt védő – ügyvéd 1 – járt el a védelmében.

[57] Valóban nem lehet védő, aki az ügyben tanúként részt vett, vagy részt vevő – a terhelttől különböző – személy segítőként vesz vagy vett részt [Be. 43. § (1) bekezdés f) pont]. Továbbá, több terhelt érdekében ugyanaz a védő akkor járhat el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek. A több terhelt érdekében eljáró védőt ezért az eljárásból ki kell zárni, ha a terheltek között érdekellentét áll fenn [Be. 43. § (2) bekezdés].

[58] A kizárt védő eljárása pedig a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontja alapján vezet az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezésére, azaz, mert a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.

[59] A kötelező védelemmel érintett ügyben ugyanis a bíróság által megtartott tárgyaláson a Be. 43. § (1)-(2) bekezdésében írt kizárási ok ellenére eljáró védőt jelen nem lévőnek kell tekinteni, mert a terhelt eljárási törvényben rögzített szabályoknak megfelelő védelme ilyen esetben nem biztosított. A kötelező védői jelenlét megsértésével felvett bizonyításfelvétel érvénytelen, így az ilyen bizonyításra épülő ügydöntő határozat sem érvényes [Bfv.III.1.228/2017/15., (BH 2018.138.)]. A kizárt védő részvétele a tárgyaláson ezért megvalósítja a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában írt, felülvizsgálatra is alapot adó abszolút eljárási szabálysértést.

[60] Az előbbiekből értelemszerűen következik, hogy ha a tárgyaláson nem vesz részt kizárási okkal terhelt védő, úgy fel sem merül, hogy a kizárt védő eljárásával nem érintett bizonyításfelvétel és az arra épülő ítélet érvénytelen lenne. Ha tehát a kizárási okkal érintett védő csak a nyomozás során látja el a terhelt védelmét, feltétlen hatályon kívül helyezést kiváltó eljárási szabálysértés sem valósul meg (Bfv.I.693/2014/6.). Sőt, ha a tárgyaláson kizárt védő vett részt, majd a bíróság e védő kizárását követően – a terhelt újonnan kirendelt vagy meghatalmazott védője jelenlétében – megismétli a tárgyalást, azzal a kizárt védő eljárásának következményét (az ítélet hatályon kívül helyezését) is elhárítja. Ez abból fakad, hogy a tárgyalás megismétlésével a bíróság az érvénytelen bizonyítást orvosolja, amely a lefolytatott bizonyítás eredményét törvényessé, az ügydöntő határozat meghozatalakor felhasználhatóvá teszi. Erre figyelemmel a védői érdekellentét (vagy más kizárási ok) megszüntetését követően megismételt, illetve ezt követően felvett bizonyítás már törvényes [Hkf.I.1.382/2019/3., (BH 2020.172.IV.)].

[61] Ehhez hozzá kell tenni: a fentiek szerint a kizárt védő tárgyaláson való részvételében megnyilvánuló abszolút eljárási szabálysértés következményeként a Be. 608. § (1) bekezdése az ítélet hatályon kívül helyezése mellett a tárgyalás megismétlését rendeli, éppen annak érdekében, hogy a megismételt eljárásban a bizonyítás már kizárási okkal nem érintett (távollévőnek nem minősülő) védő jelenlétében legyen lefolytatható. Könnyen belátható tehát, hogy amennyiben a kizárt védő nem a tárgyaláson [vagy a tárgyaláson ugyan, de a tárgyalás alapeljárásban megtörtént, a Be. 518. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelő, kizárási okkal nem terhelt védő jelenlétében lezajlott megismétlése előtt] vett részt az eljárásban, a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés felrovása szóba sem kerülhet. Ilyen esetben ugyanis az ítélet hatályon kívül helyezésének következményeként az eljárás megismétlése pontosan azt eredményezi, ami már az alapeljárásra is érvényes volt: a tárgyaláson felvett bizonyítás kizárási okkal nem terhelt védő jelenlétében való lefolytatását. Az ilyen hatályon kívül helyezés ezért a semmibe vezető.

[62] 2.2. A kifejtetteket érintően a jelen ügyre vonatkoztatva ezért az alábbi megállapítások tehetők.

[63] Nem kétséges, hogy az I. rendű terhelt védőjének jelenléte a tárgyaláson kötelező volt, mert a vád tárgyát képező, a törvényszék hatáskörébe eső költségvetési csalás büntettére [Btk. 396. § (1) bekezdés, (5) bekezdés b) pont] a törvény öt évnél súlyosabb szabadságvesztés kiszabását rendeli [Be. 44. § a) pont, 427. § (5) bekezdés a) pont].

[64] Ehhez képest a tárgyaláson az I. rendű terhelt védelme mindvégig biztosított volt az általa meghatalmazott ügyvéd 2 eljárása révén, akivel szemben sem a Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjában, sem a 43. § (2) bekezdésében meghatározott (sem más) kizárási ok fennállása nem vethető fel. A tárgyaláson az I. rendű terhelt védelmében az általa megnevezett ügyvéd 1 nem vett részt, e védő kizárólag a nyomozás során (2014. április 17-i kirendelésétől ügyvéd 2 meghatalmazásának csatolásáig, 2014. június 13-ig) látta el a védelmét.

[65] Következésképpen: ha a tárgyaláson az I. rendű terhelt védelmében eljáró ügyvéd 2 nem volt kizárt védő, úgy alaptalan a felvetés, hogy az elsőfokú bíróság előtt lefolytatott bizonyítás, egyúttal az ügyben meghozott ítélet érvénytelen lenne. Ekként hiányzik az eljárási

szabálysértés, amit a jogerős ítélet indítványnak megfelelő hatályon kívül helyezése orvosolna. A nyomozás során eljáró ügyvéd 1 esetleges kizártsága pedig a jogerős ítéletet az előbbiekkal összhangban nem teszi érvénytelenné.

[66] 2.3. Mindezekre tekintettel a Kúria csupán röviden, és kizárólag a teljesség érdekében utal rá, hogy ügyvéd 1 kirendelésének fennállta alatt nem volt kizárva az I. rendű terhelt védelméből.

[67] A nyomozás során hatályos, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 45. § (2) bekezdése a tanú érdekében eljáró ügyvéd ezzel egyidejű védőkénti eljárását tilalmazta, ami jelen ügyben nem valósult meg, hiszen ügyvéd 1 már a kirendelés megszűnését követően, 2015. január 29-én járt el tanú 3 érdekében. A 2018. július 1-jén hatályba lépett Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjának betartása pedig nem kérhető számon a 2014-ben lezajlott nyomozási cselekményeken, annál is inkább, mert a Be. Átmeneti rendelkezései szerint a Be. hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha a Be. ezt másként szabályozza [Be. 870. § (1) bekezdés]. Ezzel együtt, a Be. 43. § (1) bekezdés f) pontjában szabályozott kizárási ok sem következett be ügyvéd 1-gyel szemben, aki nem csupán az I. rendű terhelt védelmére történt kirendelése alatt nem járt el tanú 3 (vagy más) tanú segítőjeként, de korábban sem. Azt pedig a Be. sem tiltja, hogy az ügyben korábban eljáró védő utóbb, védői kirendelésének vagy meghatalmazásának megszűnését követően tanú segítőjeként vegyen részt az eljárásban.

[68] Hasonlóképp nem kerülhet szóba a Be. 43. § (2) bekezdésében rögzített kizárási ok beállta sem. Ennek ugyanis előfeltétele, hogy több terhelt védelmében egyidejűleg egy védő járjon el. Nem valósul meg tehát feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha érdekellentétben álló két terhelt védelmét ugyanazon védő az eljárás különböző szakaszaiban, nem egy időben látja el (Bfv.I.312/2014/6.). A nyomozó hatóság pedig 2016. június 13-án rendelte ki ügyvéd 1-et a VI. rendű terhelt védelmére. Azaz, ügyvéd 1 egyáltalán nem járt el egy időben több terhelt védelmében, így fogalmi képtelenség, hogy a Be. 43. § (2) bekezdésében meghatározott kizárási ok bekövetkezhetett volna vele szemben.

[69] 2.4. Végül, az a körülmény, hogy ügyvéd 1 a VI. rendű terhelt védelméből kizárt volt, semmilyen kihatással nem bír az I. rendű terheltekre.

[70] A Be. felülvizsgálatra jogosultak körét meghatározó 651. § (1)-(2) bekezdésének, valamint a felülvizsgálat terjedelmét megszabó 659. § (5)-(6) bekezdésének egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálat – erre alapot adó ok esetén is – csak arra a terheltekre nézve folytatható le, akinek javára vagy terhére felülvizsgálati indítványt nyújtottak be [Bfv.I.505/2012/6., (EBH 2013.B.2.II.)]. Felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozat felülbírálatára és a jogerő feloldására csak annak a terhelteknek a tekintetében kerülhet sor, akire nézve a felülvizsgálati ok megvalósult. A Kúria a felülvizsgálatot hivatalból nem terjesztheti ki az alapügy olyan terhelteire, akire felülvizsgálati indítványt nem terjesztettek elő [Bfv.II.1.293/2017/2., (BH 2018.7.)]. Közömbös tehát, hogy ügyvéd 1 – a tárgyaláson való eljárása okán a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjának alkalmazására vezetően – kizárt volt a VI. rendű terhelt védelméből, ha az I. rendű terhelt védelmében nem járt el a tárgyaláson.

[71] 2.5. A tárgyaláson tehát nem járt el kizárt védő az I. rendű terhelt védelmében, így a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában írt feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés sem valósult meg, következésképpen a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában írt felülvizsgálati ok sem teljesült.

[72] 3. A II. rendű terhelt védője, valamint az I. rendű terhelt – az előbbieken felül – a büntető anyagi jog szabályainak megsértése körében a bünszervezeti elkövetés megállapítását is vitatta.

[73] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése (első fordulat) miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével (második fordulat) szabott ki törvénysértő büntetést.

[74] 3.1. A felülvizsgálati ok két fordulata alapján a Kúria felülbírálati és döntési jogköre némileg eltérő.

[75] Az első fordulat szerinti felülvizsgálati ok (törvénysértő minősítés) esetén ugyanis a hatályos eljárási törvény nem (miként a 2003. július 1. és 2018. június 30. között hatályos, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény sem) tartalmaz olyan szűkítő rendelkezést, mint a 2003. június 30. napjáig hatályban volt, a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 284. § (2) bekezdése, amelynek értelmében törvénysértő minősítés esetén sincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.

[76] Ebből következően a hatályos eljárási törvény szerint felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Mivel a büntetési tételhatárok között a büntetést annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, a belső arányossághoz igazodva kell kiszabni, ezért a törvénysértő minősítés érintheti a büntetés törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi bűnösség fokának (BH 2011.97.I.). A Be. szerinti szabályozás helyes értelme szerint ekként törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli [Bfv.III.77/2017/23., (BH 2017.359.IV.)].

[77] Az előbbiekkal szemben a második fordulat szerinti felülvizsgálati ok (a Btk. – a cselekmény minősítésén kívül eső – más szabályának megsértése) az olyan büntető anyagi jogi szabály megszegését jelenti, amelynek alkalmazását a büntetés meghatározása körében a törvény az ítéldbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt a Be. XCIV. Fejezete nem nyújt jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, azaz ilyen büntetést a törvény nem tesz lehetővé [Bfv.III.1.559/2018/10., (BH 2020.9.)]. A büntetőjog más szabályának megsértése miatt tehát csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik [Bfv.III.359/2012/2., (BH 2012.239.)].

[78] A bűnszervezeti elkövetés megállapítását sérelmező indítványok alapja a hivatkozott felülvizsgálati ok második fordulata, mert azok a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűnszervezet törvénysértő megállapítását kifogásolják. A bűnszervezetben elkövetés pedig az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jogi minősítése szempontjából közömbös. Nem része a jogi minősítésnek, hanem olyan, bármilyen szándékos bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolható többes elkövetői forma, amely a Btk. Általános Részében foglalt jogkövetkezményeket – egyebek mellett az e szervezeti forma keretében elkövetett bűncselekmény büntetési tételkeretének az emelkedését – vonja maga után [Bfv.II.1.200/2019/18. [198]].

[79] Amikor tehát a Fővárosi Ítéltábla mellőzte a minősítés köréből a bűnszervezetben elkövetésre történő utalást, egyúttal a büntetést mint bűnszervezetben elkövetőkkel szemben tekintette kiszabottnak az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében, valójában az iménti, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében is közzétett kúriai határozat (egyébként régóta meggyökeresedett) elvi tételeit érvényesítette. Azaz, ami szerint a bűnszervezeti elkövetés megállapítása nem a bűncselekmény (a Btk. Különös Részének alkalmazását igénylő) minősítését érinti, hanem a Btk. Általános Részében szabályozott, a bűncselekményre rendelt büntetési tételkeret felső határának emelésére vezető, a Btk. IX. Fejezetében, azon belül is a

91. §-ában írt büntetéskiszabási következményekkel jár. A II. rendű terhelt védőjének felvetésével szemben tehát a másodfokú bíróság nem tett mást, mint a bünszervezeti elkövetésre vonatkozó elsőbírói megállapítást osztva kifejezésre juttatta, hogy e megállapítás jogi következményei nem a bűncselekmény minősítésében jelennek meg, hanem a büntetés kiszabását érintő általános részi szabályok alkalmazását vonják maguk után.

[80] 3.2. Ekként a felülvizsgálati indítvány a Btk. más szabályának a megsértésére tekintettel kiszabott törvénysértő büntetés címén szorulnak érdemi elbírálásra. A Btk. megsérteni vélt szabályát az indítványozók a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapításában jelölték meg. A bünszervezetben elkövetés támadása ugyanakkor szükségképpen az alkalmazandó Btk. téves megválasztásának állításával is együtt jár, hiszen az I. rendű és a II. rendű terhelttel szemben a jogerős ítélet az elkövetéskori Btk. alapján szabott ki büntetést, ugyanakkor az indítványok a tényállásban írt cselekményen a bünszervezet elbíráláskori Btk. szerinti – szűkítő jelentéstartalommal felruházottként értékelt – fogalmi elemeit kérték számon.

[81] Az alkalmazandó Btk. téves megválasztása azonban a felülvizsgálati indítvány mikénti elbírálása szempontjából közömbös, ha a bünszervezeti elkövetés a jogerős ítéletben alkalmazott, szigorúbb, szabályok mentén is megállapítható.

[82] A bünszervezetben elkövetés megállapítása akkor támadható felülvizsgálati indítvánnyal, ha e téves bünszervezeti megállapítás mint a büntetőjog más szabályának megsértése törvénysértő büntetés kiszabására vezetett [Bfv.I.1.800/2015/8., (BH 2016.234.)]. Felülvizsgálati ügyben azonban elsősorban a büntetési tételkeretnek van meghatározó szerepe. A vizsgált felülvizsgálati ok szempontjából nem jelent törvénysértő büntetést, és ezért nem felülvizsgálati ok, ha az alapügyben eljáró bíróság nem, vagy nem törvényesen határozta meg a feltételes szabadság legkorábbi időpontját [Bfv.II.520/2014/7., (BH 2015.269.II.)]. Ugyanígy, a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározása nem a büntetés kiszabásának a része, ezért e körben nincs helye felülvizsgálatnak [Bfv.II.1.801/2016/6., (BH 2017.326.)]. Éppen ezért a bünszervezetben történő elkövetés törvénysértő megállapítása nem feltétlenül eredményezi törvénysértő büntetés kiszabását, amennyiben az adott tényálláshoz rendelt törvényi büntetési tételkeret felső határát nem haladja meg. Ha tehát a bünszervezetben elkövetés törvénysértő megállapítása mellett a joghátrány meghatározására a törvényes keretek között került sor, akkor nincs helye felülvizsgálatnak a feltételes szabadság kizárására és a végrehajtási fokozat megállapítására vonatkozó rendelkezéssel szemben, mivel ezek önmagukban nem valósítanak meg önálló felülvizsgálati okot [Bfv.I.752/2020/17., (BH 2021.217.II.)].

[83] Összegezve: a bünszervezet megállapítását támadó felülvizsgálati indítvány egyedül abban az esetben vezethet a jogerős ítélet megváltoztatására, ha a bíróság a bünszervezet esetleges törvénysértő megállapítása mellett a büntetést az általa alkalmazott büntetőtörvény Általános Részének a büntetési tételkeretet a bünszervezet elkövetés folytán emelő rendelkezésének alkalmazásával szabta ki.

[84] Ha azonban a kiszabott büntetés nem haladja meg az adott bűncselekményre a Btk. Különös Része által rendelt büntetési tételkeretet, illetve – esetlegesen – a halmazati büntetéskiszabás szabályaira, továbbá a különös visszaesőkre, többszörös visszaesőkre vagy erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekre figyelemmel megemelt büntetési tételkeretet, a felülvizsgálati indítvány a bünszervezeti elkövetés téves megállapítása ellenére sem vezethet eredményre. A (törvénysértően megállapított) bünszervezetben elkövetés Btk. Általános Részében meghatározott további következményei – a szabadságvesztés fegyházban rendelt végrehajtási fokozata, illetve a feltételes szabadságra bocsátásból való kizártság – ugyanis a fentebb írtak szerint önmagukban nem jelentik törvénysértő büntetés kiszabását.

[85] Mivel pedig sem az I. rendű terhelttel szemben kiszabott 3 év szabadságvesztés, sem a II. rendű terhelttel szemben kiszabott 2 év 6 hónap szabadságvesztés nem haladja meg a terhére megállapított bűncselekmény Btk. Különös Részében meghatározott büntetési tételkeretének felső határát [sőt, a Btk. 82. § (1) bekezdés b) pontjában írtak alkalmazása folytán még az e tételkeret alsó határának megfelelő öt évet sem éri el], ezért jelen ügyben I. rendű és II. rendű terhelt esetében akkor sem lehetne szó törvénysértő büntetés kiszabásáról, ha a bűnszervezet megállapítása törvénysértő lenne.

[86] Megjegyzésre érdemes mindazonáltal, hogy az I. rendű terhelt vélekedésével szemben a szabadságvesztés börtön fokozatban való meghatározása a Btk. 35. § (2) bekezdésében meghatározott törvényi lehetőség kihasználásával történt.

[87] 3.3. Az alapügyben ugyanakkor nem csupán törvénysértő büntetés kiszabására nem került sor az I. rendű és a II. rendű terhelttel szemben, de a jogerős ítélet egyebekben is törvényesen szabott ki büntetést velük mint bűnszervezetben elkövetőkkel szemben.

[88] A bűnszervezet jogi szabályozását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntetőtörvénybe (korábbi Btk. 137. § 7. pont). A rendelkezést a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a 1999. március 1. napjával módosította és átszámozta (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Az ekkor hatályba lépett törvényszöveg szerint bűnszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.

[89] Ezt követően a törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Aszerint a bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. Ugyanez a szövegezés került át a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.

[90] E két törvényi rendelkezés összevetése alapján kitűnik, hogy a 2002. április 1. napjától hatályos módosítás a bűnszervezet fogalmi elemei közül többet elhagyott, ugyanakkor új tényállási elemeket is meghatározott. A módosító törvény miniszteri indokolása akkor az alábbiakat tartalmazta: „A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés büntetőjogi eszközeinek kialakítása az elmúlt időszakban különös hangsúlyt kapott mind az Európai Unióban, mind más nemzetközi szervezetekben. 1998. december 21-én az Európai Unió Tanácsa együttes fellépést fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról.”. Az együttes fellépés 1. Cikke határozza meg a bűnöző szervezet fogalmát: „Ezen együttes fellépés tekintetében a »bűnöző szervezet« kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négyévi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”.

[91] 2000. december 14-én a 2282/2000. (XI. 29.) Korm. határozat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött Egyezményt a nemzetközi szervezett bűnözés ellen, amelyet a 2006. évi CI. törvény hirdetett ki. Az Egyezmény 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát.

[92] „Az Egyezmény alkalmazásában

»szervezett bűnözői csoport«: bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve;

»súlyos bűncselekmény«: legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető bűncselekmény megvalósító magatartás;

»strukturált csoport«: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalmoszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepekkel rendelkezzenek, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen”.

[93] A törvény az együttes fellépésnek és az említett ENSZ Egyezménynek megfelelő rendelkezést tartalmaz a bűnszervezet fogalmára.

[94] A törvénymódosítás tehát tudatosan, az ENSZ Egyezmény kifejezetten ezt rögzítő tartalmára való utalással mellőzte a bűnszervezet fogalmi elemei közül – egyebek mellett – az alá-fölérendeltség követelményét, a konspiratív működés pedig sem a korábbi, sem a későbbi szabályozásnak nem volt eleme, és azt a hivatkozott nemzetközi jogi aktusok sem kívánják meg.

[95] A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a ugyanakkor valóban módosította a Btk. bűnszervezet fogalmára adott értelmező rendelkezését. Eszerint bűnszervezet a legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

[96] A törvénymódosítás tehát a hierarchikus szervezetség és a konspiratív működés követelményét építette be új tényállási elemként a bűnszervezet fogalmába.

[97] A Kúria a Bhar.III.571/2019/41. számú határozatában kifejtette, hogy a módosítást követően hatályos Btk. nem tartalmaz törvényi értelmezést a „hierarchikusan szervezett” és a „konspiratíván működő” fogalmi elemekhez. Ezek értelmezése a jogalkalmazó, a bíróság feladata. A jogalkalmazó Alaptörvényben rögzített köteletségének eleget téve értelmezésekor figyelembe veszi a jogszabályhoz fűzött indokolást, azonban annak kötőereje nincs, az nem anyagi jogi szabály. A törvényi indokolás az egyes fogalmi elemek megállapításához nyújt értelmezési segítséget. Az azonban már a bíróság feladatát képezi, hogy adott tényállás alapján a bűnszervezetben elkövetés megállapítható-e.

[98] Az Alkotmánybíróság a 3041/2021. (II. 19.) AB határozatában utalt rá, hogy „az Alaptörvény 28. cikkében megkövetelt vélelem szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során azt kell feltételezniük, hogy a jogszabályok előírásai a józan észnek megfelelő célt szolgálnak.” {3041/2021. (II. 19.) AB határozat [22]}.

[99] Az Alkotmánybíróság továbbá leszögezte: „pusztán az a tény, hogy a bíróság a jogszabály céljának vizsgálata után azzal ellentétes tartalmú döntést hoz, nem eredményez minden esetben és feltétlenül alaptörvény-ellenességet. Egy ilyen követelmény a jogrend működőképességet veszélyeztető rugalmatlanságát idézhetné elő. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a jogszabály célját kell elsősorban figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következtetésre jusson. Az a bírósági

mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.” {23/2018. (XII. 28.) AB határozat [30]}.

[100] A Kúria ennek ismeretében alakította ki álláspontját, amely szerint a jogszabályi változás nem jelenti feltétlen a bünszervezet fogalmának jogalkalmazói újragondolását {Bfv.I.752/2020/17. [128]-[131] bekezdés}.

[101] Az iménti alapvetést a másodfokú bíróság is helyesen fejtette ki ítélete indokolásában, ugyanakkor a [213] bekezdésben ennek forrását a Kúria 2019. október 10-én megtartott tanácselnöki értekezletének „következtetéseire” alapította. Ehhez képest a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) által a szükség szerinti gyakorisággal összehívni rendelt tanácselnöki értekezlet a Kúria tanácselnökeinek rendszeres egyeztető szakmai testülete, az azonos kollégiumban ítélkező tanácselnökök szakmai testülete pedig a kollégiumi tanácselnöki értekezlet. A kollégiumi tanácselnöki értekezlet bármely, a kollégium tevékenységét érintő jogalkalmazási, illetve jogértelmezési, valamint igazgatási kérdést megvitathat, továbbá közreműködik a kollégiumi ülések szakmai előkészítésében, véleményezi az előterjesztéseket [SZMSZ 12. § (1), (3) és (4) bekezdés]. A Kúria tanácselnöki értekezlete ekként a jogértelmezési kérdések megvitatásának, véleményezésének terepe, ugyanakkor az értekezleten körvonalazódó vélemények az alsóbb fokú bíróságok jogalkalmazói, jogértelmező tevékenységét befolyásoló hatással nem bírnak és nem is bírhatnak. A Kúria SZMSZ-e által felállított testület véleménye a Kúria SZMSZ-ének hatálya alá nem eső bíróságokat nem érinti, egyetlen bíróság SZMSZ-e és az általa létrehozni rendelt testületek álláspontja sem alakíthatja – közvetlenül – a büntető anyagi- és eljárási jogszabályok bíróságok általi alkalmazását, értelmezését.

[102] Emellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27/A. §-a szerint bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírák tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást.

[103] A tanácselnöki értekezlet véleményével szemben a Kúria egyedi ügyben hozott, és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata – mint a Kúria az Alaptörvény 25. § cikk (2) bekezdésében nevesített, a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítására szolgáló eszközeinek egyike – már ilyen, törvényi alapon nyugvó, és a jogértelmezés egységessé tételét célzó erővel bír. Éppen ezért a bírói jogértelmezést igénylő jogkérdések megítélése során a tanácselnöki értekezlet véleménye nem, ellenben a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozata hivatkozható és hivatkozandó.

[104] Ami a bünszervezet fogalmának a törvénymódosítás nyomán megjelent új ismérveit illeti, a Kúria már számos határozatában foglalt állást, hogy a bünszervezet egyik új fogalmi elemeként meghatározott hierarchikus szervezettség nem jelenti valamennyi bünszervezetben résztvevő személy hierarchiában való elhelyezkedését. Amennyiben olyan adat áll rendelkezésre, amely akár egy résztvevő szervezői, koordináló, irányító szerepére vonatkozik a feladatok megosztása során, akkor e körülmény olyan alá-fölérendeltséget jelentő személykapcsolatnak tekinthető, amely megalapozhatja a bünszervezet megállapítását az új fogalom szerint is. A csoport konspiratív működése mint a másik új fogalmi elem pedig a korábbi fogalmi elemek közül az összehangolt működésnek feleltethető meg, amennyiben az a külvilág előtt rejtve valósul meg, de nem jelenti a teljes szervezet minden tagjával való együttműködést, hanem az egyes cselekményekhez rendelt személyek összehangolt tevékenységét feltételezi (Bhar.III.571/2019/41., Bfv.II.322/2021/8., Bfv.II.605/2021/8.).

[105] A vázolt értelmezési keret tükrében pedig a bünszervezetben elkövetés ismérvei a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. rendű és II. rendű terhelt tekintetében az elbíráláskor hatályos törvényi rendelkezések mentén is hiánytalanul megvalósultak.

[106] 3.4. A felülvizsgálati eljárás megkerülhetetlen szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés].

[107] A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálati eljárásban nem csupán a jogerős ítéletben írt tényállás támadhatatlan, de az a mérlegelő tevékenység is, amely e tényállás megállapítására vezetett. Ebből következően a felülvizsgálat során a felmerült bizonyítékok felülmérlegelésére, az esetlegesen a 167. § (5) bekezdésében írtakkal ellentétesen felhasznált bizonyítékok kizárására, egyáltalán: a bizonyítás szabályaival ellentétesen beszerzett vagy felhasznált bizonyítékon alapuló tényállás revíziójára, az ítéleti tényállás megalapozatlanságát érintő következtetések levonására, eltérő tényállás megállapítására az eljárási törvény nem biztosít lehetőséget. A felülvizsgálat tehát a jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése értelmében végleges és mindenkre kötelező döntést hordozó] ítélet elleni jogi, és nem ténybeli kifogások érvényesítését biztosító rendkívüli jogorvoslat.

[108] Éppen ezért a felülvizsgálati eljárás során figyelmen kívül marad, hogy az alapügyben eljáró bíróságok helyesen értékelték-e tanú 2 vallomásait vagy más bizonyítékokat. A bizonyítékok mérlegelésével összefüggő ténybeli kifogások fogalmilag eltérő ténymegállapítást céloznak, a Be. 650. § (2) bekezdésében és a 659. § (1) bekezdésében meghatározott törvényi tilalomba ütközően. Éppen ezért kizárólag az irányadó tényállás talaján vizsgálható a bünszervezeti elkövetés megállapításának törvényessége.

[109] 3.5. Az irányadó tényállás alapulvételével pedig az I. tényállási pontban érintett terheltek részvételével működő, I. rendű és II. rendű terhelt körül csoportosuló elkövetői kör tagjainak száma a hármat meghaladta.

[110] 3.6. Részletesebb indokolásra nem szorul, hogy a szervezet célja az öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő költségvetési csalás büntette minősített esetének megvalósításával öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetése volt.

[111] Az önállóan is büntetendő részcselekmények sorozatával megvalósuló, de törvényi egységbe olvadó, ezért egyetlen rendbeli bűncselekmény – az egyéb feltételeket is kimerítő – szervezett véghezvitele ugyanis megalapozza a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bünszervezeti elkövetés megállapítását, és a Btk. Általános Részében ehhez társított következmények levonását. Az ellentétes jogértelmezés ugyanis a jellemzően (de nem szükségszerűen) szervezett elkövetés eredményeként megvalósuló, de törvényi egységet alkotó bűncselekmények – így a Btk. 176. §-ában meghatározott kábítószer-kereskedelem vagy a jelen ügy tárgyát képező költségvetési csalás – bünszervezetben elkövetésének dogmatikai kizártságát eredményezné, függetlenül attól is, hogy – a költségvetési csalás példájánál maradva – a bünszervezet egyéb ismérveit teljesítő szervezet milyen időtartamban, hány gazdasági társaság felhasználásával, hány adónemre kiterjedően okoz a költségvetésnek vagyoni hátrányt. Továbbmenve, a költségvetési csalás Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti (ugyancsak többes számú, bűncselekmények elkövetésére irányuló) bünszövetségben való megvalósítását is kizárta tenné, kiüresítve ezzel a bünszövetséget a költségvetési csalás minősített eseteként meghatározó törvényi rendelkezéseket.

[112] 3.7. Ugyancsak megállapítható, hogy az ítélet tényállásában körülhatárolt elkövetői kör hosszabb időre szerveződött, hiszen a csoport a cég 1 2013. júniusi áfa-bevallásának benyújtása előtt már működött, a 2014. I. negyedéves bevallás benyújtására pedig csak azért

nem került sor, mert a szervezet működésének a nyomozó hatóság fellépése véget vetett {elsőfokú ítélet [46] bekezdés}.

[113] A hosszabb időre való szerveződés lényege, hogy az elkövetés tartama nem limitált. A tényállásbeli időtartam a hosszabb időre szerveződés kritériumának önmagában is megfelel, annál is inkább, hogy a cselekmények további ismétlődése nem a terheltek önkéntes szándéka folytán fejeződött be, hanem szándékukon kívül, sőt, annak ellenében ható kényszerítő külső körülmény, mégpedig a nyomozó hatóság közbelépése okán.

[114] Mindezen körülmények pedig megalapozzák a szerveződés hosszabb időre kiterjedő, illetve erre irányuló jellegének megállapítását.

[115] 3.8. Ami a hierarchia meglétét illeti, az I. rendű terhelt vélekedésével szemben a bünszervezet ismérveinek helyes értelmét, jelentését kizárólag a törvény, valamint a törvényt értelmező, a bíróságok egységes jogalkalmazására hivatott Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatai bontják ki. Közömbös tehát, hogy az I. rendű terhelt szubjektív értelmezése szerint mely elkövetői kör alkot bünszervezetet, és annak vezetője milyen emberi tulajdonságokkal bír vagy milyen magatartást tanúsít. Ezzel szemben egyedüli jelentősége a törvényi fogalom meghatározásnak és az e fogalom meghatározás egységes jelentéstartalommal való értelmezését előmozdító, a Kúria határozataiban megjelenített iránymutatásnak van. Ez még akkor is így van, ha a törvényi meghatározás és az azon alapuló bírói értelmezés az adott jogi fogalmat eltérő jelentéstartománnyal ruházza fel, mint amit ugyanazon szóhoz a köznapni értelmezés társít.

[116] E körben külön kiemelendő, hogy a hierarchia nem jelent olyan alárendeltséget, ami akár fizikai erőszakkal való kikényszeríthetőséget vonna maga köré; a norma ilyen követelményt nem támaszt és fel sem vet. A hierarchia – egyéb, a törvényben meghatározott definíció hiányában – itt is ugyanazt jelenti, mint a köznyelvben, aminek nem feltétele a kikényszeríthetőség. Például egy munkajogi jogviszonyban sincs szó az erőszakkal kikényszeríthetőség lehetőségéről, mégsem vitás a hierarchia {Bhar.II.848/2022/59. [236]}.

[117] A fentebb kifejtettek szerint a hierarchikus, alá-fölérendeltséget tükröző szerveződés megkülönböztető jegye a valamely – akár egyetlen – tag általi utasítási jogkör gyakorlása a szerveződés más tagjai felett. Az utasítások tárgyát értelemszerűen a szervezet tevékenységébe tartozó feladatok ellátására való felhívás képezi. A szervezet tehát abban az esetben alkot hierarchikus struktúrát, ha valamely tagja utasításokat ad a többi tag (vagy legalább a tagok egy része) számára. Az utasítás pedig nem más, mint feladatmeghatározás.

[118] Az hierarchia ekként meghatározható ismérvei pedig az irányadó – a felülvizsgálatban támadhatatlan – tényállás alapján jelen ügyben is felismerhetők.

[119] Az elsőfokú ítélet tényállása a [48] bekezdésben részletesen rögzíti az egyes terheltek elkülönült feladatköreit a kialakult többszintű szervezeti struktúrában, kiemelve, hogy az I. rendű terhelt irányító vezetőként továbbította a II. rendű terhelten keresztül a szervezet tagjai által ellátandó feladatokat. A szervezetet tehát egyértelmű feladatmegosztás jellemezte, és a feladatok megosztása körében hierarchia érvényesült, amennyiben a szervezet tevékenysége felett teljes kontrollt gyakorló I. rendű terhelt adott közvetlen vagy – túlnyomórészt – közvetett iránymutatást (utasítást) terhelt-társainak a vállalt feladatkörükbe eső tevékenységek ellátására és annak módjára.

[120] Ekként az ítéleti tényállás kellő ténybeli alapot tartalmaz a következtetés levonásához, hogy a terheltek szerveződése hierarchikus jellegű volt, és e hierarchia élén az I. rendű terhelt állt. E következtetést semmiben sem befolyásolja, hogy az I. rendű terhelt a felülvizsgálati indítványban is hangoztatott módon az elkövetői kört nem tekintette bünszervezetnek, sem magát a szervezet vezetőjének.

[121] 3.9. A jogerős ítéletben vázolt tényállás alapján végül az elkövetői kör működésének konspiratív jellege is kirajzolódik. A valós ügyletek fiktív számlákkal való leplezése, a látszólag önálló jogi személyekből összetevődő, a valóságban azonban az I. rendű terhelt által irányított, összehangoltan tevékenykedő cégháló kialakítása eleve konspiratív magatartás, amint arra a Fővárosi Ítélet tábla is rámutatott ítélete [221] bekezdésében.

[122] Súlyos tévedés a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány állítása, amely szerint „a költségvetési csalás megállapításának körében elengedhetetlen az, hogy több gazdasági társaság egymással valamiféle gazdasági kapcsolatot hozzon létre, amely azt a látszatot kelti, hogy ezek a társaságok önálló entitásként működnek közre, kereskednek egymással, vagy szolgáltatást végeznek egymás részére”. Ezzel szemben a költségvetési csalás [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont] elkövetési magatartása a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejtése, tévedésben tartása, valótlan tartalmú nyilatkozat tétele vagy a valós tény elhallgatása. Ez azt jelenti, hogy az adott esetben a bűncselekmény nem a cégháló kiépítésével, fiktív számlák kiállításával és a fiktív számlák szerinti termékértékesítés ellenértékének látszólagos teljesítésével, hanem önmagában a valótlan tartalmú áfa-bevallás benyújtásán keresztül az adóhatóság képviselőjének megtévesztésével (és ennek eredményeként a vagyoni hátrány bekövetkezésével) valósult meg. A valótlan tartalmú adóbevallás benyújtása révén a fizetési kötelezettség eltitkolása természetesen semmilyen számlázási lánc kialakítását nem teszi feltétlen szükségsszerűvé. Ellenkezőleg: az elkövetői csoport által koordinált gazdasági társaságok által működtetett számlázási láncolat pontosan olyan többletet jelent, amely a tényleges elkövetési magatartást – a benyújtott adóbevallás tartalmának hamisságát – hivatott leplezni (külső konspiráció).

[123] Mindemellett a belső konspiráció is érvényesült az elkövetői körben, azonban a II. rendű terhelt védőjének hivatkozásával szemben nem pusztán azért, mert a terheltek nem ismerték egymás pontos feladatkörét. Ezzel szemben az elsőfokú ítélet a [152] bekezdésben helyesen részletezte, hogy az elkövetői körben résztvevő egyes terheltek nem csupán a szervezet teljes tevékenységéről rendelkeztek korlátozott ismeretekkel, de az elkülönült kapcsolati szintek – a „kapcsolattartó” IV. rendű és V. rendű terhelt tevékenysége – folytán a végső döntéshozó utasításait közvetítő II. rendű terhelt és a IV. rendű, V. rendű és VI. rendű terhelt hosszú ideig egyáltalán nem ismerte egymást (az V. rendű terhelt sohasem). Ez pontosan a leleplezés esélyének minimalizálására törekvő szervezeti struktúrának feleltethető meg, amely a belső konspiráció fogalmával azonos.

[124] Ha pedig a külvilág elől rejtve megvalósított cselekmény a szervezetben részt vevő terheltek jelen ítéleti tényállásból is kitűnő összehangolt tevékenységével párosul, ez pontosan az értelmező rendelkezések által megkívánt konspiratív működés fogalmának felel meg. A II. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványában előterjesztett érvekre figyelemmel kiemelve, hogy a törvény az „átlagos” vagy „szokásos” szervezettség mértékét meghaladó többletet, avagy „a cselekmény eltitkolásának magasabb fokát” nem követeli meg a konspiratív működés megállapításához (Bfv.II.1377/2020/12.).

[125] 3.10. Hangsúlyozandó végül, hogy a bünszervezeti elkövetés megállapításához a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában tételezett tárgyi ismérveknek nem az egyes terheltek magatartásában kell tükröződnie, hanem a szervezet tevékenységében.

[126] Pontosán ez az oka, hogy valamely bűncselekmény elkövetője bünszervezetben elkövetőnek minősülhet akkor is, ha maga:

- csupán esetleg vesz részt a szervezet célját képező bűncselekmény elkövetésében,
- csupán egyetlen bűncselekményt (részcselekményt) megvalósítva, miközben
- a szervezet kialakult hierarchiájában akár részt sem vesz és a további elkövetőkkel

– konspiratív kommunikációt nem folytat,

feltéve, hogy tudata a Btk. értelmező rendelkezései között meghatározott e tárgyi ismérveket, illetve az ezeknek megfeleltethető életbeli tényeket átfogja (4/2005. Büntető jogegységi határozat II. pont).

[127] Az irányadó tényállás pedig az I. rendű és a II. rendű terheltet érintő e következtetés levonására szilárd alapul szolgál. Mivel az I. rendű terhelt az ítéleti tényállásban írtak szerint a II. rendű terhelttel közös előzetes megállapodása alapján maga építette ki és irányította a fizetendő áfa csökkentését célzó fiktív cégláncolatot, ezért a szervezet a tevékenységének fogalmilag nem lehetett olyan lényeges eleme, amelyről nem rendelkezett tudomással. Ugyanez igaz az elsőfokú ítélet [12] bekezdésében írtak szerinti előzetes megállapodás másik részére, a II. rendű terheltre is. Ha a tényállásban írtak szerint a terhelt-társaik tevékenységének minden lényeges részletét (a számlázási láncban résztvevő cégek megalapítását, bankszámlanyitást, átutalási tranzakciókat, készpénz-felvételeket stb.) az I. rendű terhelt irányította, és utasításait a II. rendű terhelt közvetítette, úgy minden olyan ténybeli körülményről szükségképpen tudomást szereztek, amelyek lefedik a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott ismérveit. Azaz, az egyes utasítások kiadása és továbbítása pontosan az áfa-fizetési kötelezettség mérséklését, illetve e tevékenység leplezését szolgáló, a konspiratív működés követelményeinek is eleget tevő, hierarchikus irányítás alatt álló cégháló kiépítését célozta.

[128] Előzetes megállapodásuk és a kiadott (közvetített) utasítások révén tehát az I. rendű és a II. rendű terhelt ismereteinek értelemszerűen ki kellett terjednie arra, hogy a hosszabb időszakot átívelően végrehajtani célzott bűncselekmény megvalósításában nagyobb számú elkövető vesz részt, és e nagyobb számú elkövető magatartását a cél realizálása érdekében maguk irányították, így kiépítve a felelősségre vonás elkerülése érdekében a cselekményük leplezésére szolgáló céghálót.

[129] Mindezek alapján az alapügyben eljáró bíróságok helyes anyagi jogi következtetést levonva jutottak arra a következtetésre is, hogy a felülvizsgálati indítványokkal érintett terhelttek tekintetében a bünszervezetben elkövetés elbíráláskor hatályos büntető törvényben felsorolt fogalmi elemei is teljesültek, ezért ezen az alapon a Btk. 2. § (2) bekezdésének alkalmazása nem volt indokolt. Következésképpen, a cselekmények minősítése és a joghátrány kiszabása is törvényesen történt a Btk. 2. § (1) bekezdésének szabályai mentén.

[130] Ebből következően az I. rendű terhelt és a II. rendű terhelt védője egyaránt alaptalanul hivatkozott felülvizsgálati indítványában a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont – helyesen – második fordulatóban foglalt felülvizsgálati ok beálltára.

[131] **IV.** A kifejtett érvek mentén a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – az I. rendű terhelt és a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

[132] A Kúria – a Kúria elnöke számára a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezése nyomán – öttagú tanácsban járt el.

[133] **V.** A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[134] Az ugyanazon jogosult általi ismételt indítvány előterjesztésének tilalma, illetve az azonos tartalmú indítvány ismételt előterjesztésének tilalma a Be. 652. § (6) és (7)

bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése alapján az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2023. szeptember 7.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Metzing Márton s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró